

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

Arviointimuistio on erittäin kattava ja hyvin laadittu. Valvontayksikkömme kiittää mahdollisuudesta esittää huomioita muistion sisältöön.

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

-

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

-

Yleistä

-

Luku 1 - Yleiset säännökset

On kannatettavaa, että säädösten perusteisiin lisättäisiin esimerkitapauksia. Oleskelutilalle tulisi laatia tarkempi määritelmä.

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

-

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

Lakiin tulisi määritellä ennakoiva kiinteistön ylläpito kiinteistön omistajan velvollisuutena etenkin suuren riskin kohteissa kuten koulut, päiväkodit jne (riskiluokitus a-kohteissa). Arviointimuistio mainitsee toiminnanharjoittajille säädettävästä velvollisuudesta laatia omavalvontasuunnitelma, jossa tunnistettaisiin toiminnanharjoittamiseen liittyvät riskit sekä raportoitaisiin riskin hallitsemiseksi tehtävät toimet. Tämä tulisi ulottaa edelleen myös kiinteistönomistajaan suuren riskin kohteissa.

On tarpeen määritellä tarkemmin, mikä on pieni yleinen uimaranta ja yleinen uimaranta. Nykyisessä määritelmässä on otettu huomioon vain kävijämäärä. Määritelmässä tulee ottaa huomioon, mitkä eri asiat tekevät pienen yleisen tai (ison) yleisen uimarannan. Näitä tekijöitä ovat mm. Uimakohteen varustus (pukukopit jne.). Suomessa on useita uimapaikkoja, joissa ihmiset uivat, mutta ne eivät ole pieniä tai (isoja) yleisiä uimarantoja.

On kannatettavaa, että kohteet luokiteltaisiin terveydellisen riskin perustella suuren riskin, kohtalaisen riskin ja vähäisen riskin kohteisiin.

On kannatettavaa, että yleinen ja yksityinen uima-allas määriteltäisiin.

Toiminnan lopettamisilmoituksesta perittävä maksu on osoittautunut haastavaksi elintarvikevalvonnassa, ja tämä olisi hyvä huomioida terveydensuojelulain osalta.

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

Muistiossa todetaan: ”Pieniä laitoksia – etenkin sellaisia, joilla ei ole omaa vedenhankintaa – koskevaa sääntelyä tulisi keventää. Pelkästään toiselta laitokselta ostettua talousvettä käyttävien laitosten osalta tulisi harkita mahdollisuutta suorittaa vesilaitostarkastukset pelkästään asiakirjatarkastuksina, ja tarkastusten pitäisi perustua vielä nykyistä selkeämmin riskinarviointiin” Kyseisiä laitoksia on kuitenkin jo nyt tarkastettu asiakirjatarkastuksina.

On erittäin kannatettavaa, että asetus 410/2001 uudistetaan. Uudistus tulee tehdä mahdollisimman pian, koska kyseinen asetus ei ole nykypäivää monilta osin. Lisäksi on kannatettavaa, että valvontaa pyritään yhtenäistämään kaikilla terveydensuojelun osa-alueilla.

Muistiossa todetaan: ”Tulisi harkita myös mahdollisuutta, että vettä myyvä ja sitä ostava laitos käsiteltäisiin yhtenä kokonaisuutena tai että lainsäädännössä edellytettäisiin näiltä nykyistä kattavampaa yhteistyötä. Yhteistyötä tulisi tehdä etenkin riskienhallinnassa, varautumisessa ja valvontatutkimusohjelmien laatimisessa. Lainsäädännöllä tulisi varmistaa, että ostavat laitokset saisivat myyjältä riittävät tiedot veden riskeistä ja ymmärtävät oman vastuunsa näistä. Toisaalta voidaan olettaa, että pienille laitoksille säädettävät liennytykset eivät kannustaisi suurempien laitostyökalujen muodostumiseen, mikä on yksi maa- ja metsätalousministeriön johtaman kansallisen vesihuoltouudistuksen tavoite.”

Yhteistyö vettä myyvän ja ostavan laitoksen on tärkeää, ja yhteistyön lisääminen on kannatettavaa. Valvonnallisesti ei ole kannatettavaa tarkastella vettä myyvä ja ostavaa laitosta yhtenä kokonaisuutena. Vesiosuuskunta, joka toimittaa vettä ja joka ostaa veden laitokselta, vastaa usein itse verkostonsa kunnosta, ei vettä myyvä laitos.

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

-

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

Olisi kannatettavaa tuoda esiin asunnon terveydellisten vaatimusten osalta myös kemialliset altisteet.

Toimivallan rajat tulisi määritellä tarkemmin. Missä määrin kiinteistön piha-alue kuuluu terveydensuojelulain piiriin?

Rottien esiintyminen ulkona ei suoraan ole terveyshaitta, toisin kuin sisätiloissa. Rottien osalta tulisi tarkemmin määritellä eri viranomaisten vastuualueet.

Myös muut lähellä asutusta liikkuvat luonnoneläimet ja niiden mahdollisesti aiheuttama terveyshaitta, esim. zoonoosien osalta, voi aiheuttaa asukkaissa huolta, ja myös näissä terveydensuojeluviranomaisen roolia voi joutua käytännössä pohtimaan.

Vastuualueet ovat osin epäselviä esimerkiksi liikenteen aiheuttaman melun osalta. Mikäli terveyshaitta todetaan, mikä on taho, jota edellytetään ryhtymään toimiin?

Uimarantavesi

On kirjoitettu: "Valvonnan tulisi perustua nykyistä selvemmin riskiperusteisuuteen, ja riskinarvioinnissa ja riskienhallinnassa tulisi hyödyntää uimavesiprofiileja entistä paremmin. Uimavesiprofiilien säännöllisestä päivittämisestä olisi myös tarpeen säätää."

On kannatettavaa, että riskiperusteisuus on avainasemassa. Uimavesiprofiilien säännöllinen päivittäminen on tärkeää.

On kannatettavaa, että joko kunnan terveydensuojeluviranomainen tai toiminnanharjoittaja määrittelevät uimakauden kunta- tai rantakohtaisesti.

Muistiossa kirjoitetaan: "Pienten uimarantojen valvontaa tulisi keventää."

Tulisi tarkentaa konkreettisesti, miten valvontaa voidaan keventää ja millä perustein. Pienellä uimarannalla voi olla tekijöitä, jotka vaikuttavat heikentävästi uimaveden laatuun. Oleellista on rantakohtainen riskinarviointi.

On kannatettavaa, että toiminnanharjoittajalle asetettaisiin omavalvontavelvoitteita. Esimerkkejä näistä voisi olla velvoite seurata kävijämääriä pienellä uimarannalla jaksoluonteisesti ja velvoite seurata uimarannan sinilevätilannetta (jos riskinarviointi osoittaa, että uimarannalla sinilevän esiintyminen on todennäköistä). Ei ole epätavallista, että toiminnanharjoittajalla ei ole selkeää käsitystä uimarannan kävijämääristä. Kävijämäärien tietäminen on ehdottoman tärkeää, valvotaanko rantaa pienenä vai (isona) yleisenä uimarantana.

Muistiossa kirjoitetaan: "Säädöksiin voisi lisätä terveyshaittoja ennaltaehkäiseviä säännöksiä esimerkiksi varustelusta suihkulla ja käsienpesumahdollisuuksilla sekä WC-hygienian lisäämisestä." Ajatus on hyvä, mutta käytännössä haastavaa. Suomessa on useita pieniä uimarantoja, joissa ei ole juoksevaa vettä suihkun, saati käsienpesumahdollisuuksien järjestämiseen.

On erittäin kannatettavaa, että lainsäädäntöön sisällytettäisiin talviuintipaikkoja koskevat vähimmäissäännökset, jotka mahdollistaisivat niiden omavalvonnan ja riskiperusteisen valvonnan. Nykyinen lainsäädäntö, joka talviuintipaikkoja koskee, on liian yleistasoinen (asetukset 354/2008 ja 177/2008 eivät ole sovellettavissa, koska ne koskevat kesää)

Allasvesi

On erittäin kannatettavaa, että allasvesiasetus uudistetaan, koska se sisältää nykypäivään peilaten turhia vaatimuksia. Allasvesiasetuksen päivitys tulee tehdä mahdollisimman pian

Muistiossa todetaan, että "Eri allastyypeille voisi harkita eri muuttujien valvontaa. Esimerkiksi urea ei ole merkittävä riski suurissa altaissa, mutta kylmävesialtaissa sen pitoisuudet voivat olla suuret. Myös sameuden valvonnan tarpeellisuutta tulisi harkita, ja sameus muuttujana voisi olla veden laatutavoite eikä laatuvaatimus. Myös luonnonvesialtaiden erityispiirteet tulisi ottaa huomioon"

Allasvesiasetuksen uudistuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, mille muuttujille annetaan terveyshaittaperusteisia laatuvaatimuksia. Nykyisessä lainsäädännössä joillekin muuttujille, esim. juuri sameudelle on annettu laatuvaatimus, vaikka sen aiheuttama terveyshaitta on epäselvä.

On tarpeen, että legionellaan liittyviä nykyisiä ohjeita ja raja-arvoja allasvedessä tarkennetaan.

Muistiossa todetaan, että : "Allasveden näytteenottotiheyttä tulisi vähentää etenkin suurten kävijämäärien laitoksille. Näytteenottotiheyden tulisi perustua riskinarviointiin ja kohteen erityispiirteisiin, eikä pelkästään kävijämäärään. Näytteenoton ja valvonnan tiheyttä tulisi voida mukauttaa kohteen riskitason perusteella, ja hyvin toimivien laitosten valvontaa siten keventää. Korvausvetenä käytettävälle huuhteluvedelle tulisi säätää muuttujien raja-arvot ja näytteenottotiheys." On kannatettavaa, että allasveden näytteenottotiheys perustuisi riskinarviointiin. Jos jatkossa allasvesiasetuksessa asetettaisiin vähimmäisnäytteenottotiheys, se tulee muotoilla uuteen asetukseen selkeämmin mitä se nyt on asetuksessa 315/2002

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

-

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

-

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

Valvontatyössä on tunnistettu, että määräystä on hankalaa antaa esimerkiksi tilanteessa, jossa toiminnanharjoittaja ei kehotuksesta huolimatta korjaa sellaisia epäkohtia, joista ei suoranaisesti aiheudu terveyshaittaa, mutta asia on kuitenkin sellainen, mitä asetus vaatii (esimerkkeinä uimahallissa kaikilla allasvedenlaatuun vaikuttavia tekeviä toimenpiteitä tekevillä henkilöillä ei ole vesityökorttia tai asetuksen 177/2008 kaikkia tiedottamisessa vaadittavia asioita ei ole näkyvillä uimarannan ilmoitustaululla. On otettava huomioon, että määräys voidaan antaa tällaisissakin tapauksissa.

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

Seuraamusmaksu on erittäin kannatettava asia. Seuraamusmaksussa on otettava huomioon se, että seuraamusmaksu voidaan langettaa niiden velvollisuuksien, jota toiminnanharjoittajalla on, laiminlyömisestä.

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisiä säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

-

Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

On erittäin tärkeää, että kehotuksen asema hallintomenettelyssä määritellään laissa. Se on kauan toivottu muutos.

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

Huoneilman kosteus 5§:

On hyvä, jos matala ilmankosteus (ilman kuivuus) huomioitaisiin jatkossa jotenkin. On kuitenkin kannatettavaa, ettei tarkkoja prosenttilukuja säädetä asetukseen, sillä lisääntynyt huoneilman kostutus talviaikana voisi pahimmillaan aiheuttaa kosteusvaurioiden syntymisen.

Lämpötila ja ilman virtausnopeus 6§:

On kannatettavaa, että lämmityskauden ulkopuolista toimenpiderajaa muokataan huomioimaan paremmin vuorokauden keskilämpötila ja samalla lasketaan lämpötila-arvon ylärajaa nykyisestä.

Asumisterveysasetuksen-soveltamisohje-osa-1.

Taulukko 1 Lämpötilojen toimenpiderajat

Lämpötilojen keskiarvojen laskentaa tulisi tarkentaa. Lasketaanko ajallinen keskiarvo vai alueellinen, ja miten pitkältä ajalta tai isolta alueelta mahdolliset mittaukset otetaan.

Ilmanvaihtoa koskevat säädökset:

Mikäli ilmanpuhdistimet tuodaan mukaan asetukseen, olisi hyvä täsmentää vähintään ohjetasolla, mitä ilmanpuhdistimella tarkoitetaan. Esim. ionisaattorit tai otsonaattorit voivat aiheuttaa terveydellisiä haittoja tuottamalla otsonia sekä muita epäpuhtauksia ja hajuja reagoidessaan erilaisten ympäristön yhdisteiden kanssa. Myös osa perinteisistä ilmanpuhdistimista tuottaa otsonia. Ilmanpuhdistimien huollon tärkeyteen tulisi ottaa kantaa ainakin ohjetasolla. On kannattavaa, että säännöksessä korostetaan ilmanpuhdistimia vain väliaikaisena ratkaisuna, sillä ilmanpuhdistimet eivät luonnollisestikaan korjaa perimmäistä ongelmaa.

10§: On hyvä, jos ilmanvaihdon arviointiin on tulossa selkeää ohjeistusta mm. ilmanjaon, ilman liikkuvuuden, siirtoilmareittien ja lämpötilan näkökulmasta.

Ali- ja ylipaineen vaikutusta erityisesti ilmavirtojen liikkuvuuteen on hyvä tuoda esille. Varsinkin kerrostaloissa voi epäpuhdasta ilmaa kulkeutua rappukäytävästä sisätiloihin.

Ohjeistuksessa voisi pohtia paine-erojen vaikutusta siihen, miten asunnosta toiseen voi kulkeutua tupakan-, suitsukkeiden- ja ruuan hajua.

Melu ja tarina:

Yleisesti ottaen meluun liittyvät ehdotukset ovat erittäin hyviä ja tarpeellisia. Mm. ohjeistuksen lisäämiselle ja tarkentamiselle koetaan olevan tarvetta.

12 §: On kannatettavaa, että melun sääntelyssä selkeytetään sitä, mitä melun toimenpiderajaa sovelletaan missäkin tilanteessa.

12 §: Tällä hetkellä asetuksessa on toimenpiderajat pienitaajuiselle melulle ainoastaan taajuudesta 20 Hz ylöspäin, joten olisi erittäin hyvä, jos asetuksessa huomioitaisiin jatkossa myös alle 20 Hz taajuudet.

13 §: On kannatettavaa täsmentää impulssimaisuus- ja kapeakaistaisuuskorjausten soveltamista. Hyvä, jos kapeakaistaisuuden osalta terssikaistojen välissä olevat alueet jatkossa huomioidaan jotenkin. On hyvä myös huomioida, että meluasiantuntijoiden mukaan nykyisessä Valviran asumisterveysasetuksen soveltamisohjeessa kapeakaistaisuuden määrittelyä yksinkertaistetaan liikaa. Valviran ohjeen mukaan: "taajuuspainottamattomassa terssispektrissä ko. komponentin terssipainetaso on vähintään 5 dB suurempi kuin taajuudeltaan sitä alemman ja ylemmän terssin terssipainetasojen keskiarvo". Eli ohje on sama taajuuskaistan tasosta huolimatta. Kuitenkin taajuuden taso tulisi tässä huomioida; mitä suurempi taajuus, sitä suurempi ero vierekkäisiin kaistoihin tulisi olla, jotta ääni voitaisiin tuloksen perusteella luokitella kapeakaistaiseksi.

13 §: On tärkeää, että melun pitkäaikaisvaihteluun tuodaan selkeytystä. Tarve on saada ohjeita siitä, kuinka usein toimenpideraja (esim. Lafmax teknisille laitteille) voi ylittyä ennen kuin haitta katsotaan merkittäväksi.

Kannatamme äänieristysvaatimusten toimenpiderajan lisäämistä asetukseen. Luonnollisesti selkeät ohjeistukset toimenpiderajan soveltamiseen ovat myös tarpeen.

On kannatettavaa ja tärkeää, että tärinälle asetetaan toimenpiderajat.

Haihtuvat orgaaniset yhdisteet 15§:

Kokonaisuudessaan lainsäädännön kehittämiseksi ehdotetut muutokset ja lisäykset ovat kannatettavia. Esimerkiksi yhdistekohtaiset terveysperusteiset toimenpiderajat ovat toivottavia.

Hiukkasmaiset epäpuhtaudet 19§:

On kannatettavaa, että pienhiukkasten ja hengitettävien hiukkasten toimenpiderajat päivitetään vastaamaan WHO:n suosituksia sisäilman pitoisuuksista.

Ulkopuoliset asiantuntijat 21 §:

On totta, että terveydensuojeluvalvonnassa ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttämisen tarve ei rajoitu ainoastaan sisäilma-asioihin. Onkin tärkeää, että terveydensuojeluviranomaisten käyttämien ulkopuolisten asiantuntijoiden koulutus- ja pätevyysvaatimuksia tarkennetaan asetukseen myös esimerkiksi melu- ja vesiasioiden osalta.

Taloudelliset vaikutukset

-

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Nevas Mari
Espoon seudun ympäristöterveys